

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-180-0-43>

ПОЛІТИЧНИЙ ДИСКУРС – РЕГІСТР МОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ-ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Москалюк О. В.

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри філології*

Одеський національний морський університет

Лелет І. О.

доцент кафедри філології

Одеський національний морський університет

м. Одеса, Україна

Постановка проблеми. Володіння іноземними мовами перетворюється на невід’ємний компонент практичної та інтелектуальної діяльності людини. Відомо, що від певної політичної позиції залежить місце країни на міжнародній арені, її роль у діяльності світової спільності. При цьому визначення іміджу країни залежить від засобу її презентації політичними лідерами держави, які у своїх виступах та промовах мають можливість звернутись як до міжнародного суспільства, так і до громадян своєї країни. Зазначені факти посилюють статус іноземної мови, а також політичного дискурсу як професійної навчальної дисципліни для більшості фахівців вищої ланки освіти, у тому числі майбутніх філологів. Саме тому високо профільну підготовку майбутніх філологів-перекладачів слід уважати одним із найбільш актуальних напрямків сучасної системи освіти. Вживання спеціалізованих лексичних одиниць накладає свій відбиток на формування мовної компетентності. Мовлення майбутніх філологів-перекладачів, так і політологів, належить до особливого мовного реєстру, який називають політичним дискурсом. Дискурс загалом є «текст у його становленні перед уявним поглядом інтерпретатора» [3, с. 32-33]. Зміст дискурсу концентрується навколо так званого «опорного» концепту, який називається «топіком дискурсу» [3, с. 43].

Мета роботи проаналізувати особливості політичного дискурсу як мовного реєстру філологів-перекладачів, оскільки вони, враховуючи специфіку своєї діяльності, повинні володіти також знаннями політичної сфери.

Слід зазначити, що І. А. Тортунова стверджує, що саме публіцистичний стиль є функціональним стилем, який обслуговує сферу політики

[5, с. 78]. До цього стилю автор відносить такі жанри, як письмові та усні PR-тексти, в яких мовна комунікація представлена як спосіб продуманої стратегії боротьби за владу, яка використовує сучасні технології як засіб впливу на масову свідомість. До писемних жанрових форм політичного дискурсу автор відносить пакет друкованих матеріалів для преси або так званий медіа-кіт (прес-реліз, біографія, історичний нарис). До усних жанрових форм дослідник відносить тексти громадських виступів.

В свою чергу, О. М. Григор'єва у дослідженнях стверджує, що публіцистичний стиль – це «мовна діяльність у сфері політики у всьому різноманітті її значень» [1, с. 105]. Цей стиль представлений такими жанрами, як: газетні жанри (нарис, репортаж, стаття); телевізійні жанри (аналітична програма, інформаційне повідомлення, інтерв'ю, діалог у прямому ефірі); ораторські жанри (виступ на мітингу, громадські виступи політиків, дебати); комунікативні жанри (прес-конференція, саміт, зустріч «без краватки»); рекламні жанри (реklamний нарис, рекламне оголошення).

На основі широкого розуміння політичного дискурсу виділяють такі його різновиди:

1) інституційний політичний дискурс, який включає передвиборну агітацію, парламентські дебати, офіційні виступи державних діячів, інтерв'ю політичних лідерів тощо;

2) мас-медійний (медійний) політичний дискурс, в рамках якого використовуються тексти, створені журналістами, політологами або політиками, які поширюються за допомогою преси, телебачення або інтернету;

3) офіційно-діловий політичний дискурс, що охоплює тексти, призначені для працівників державного апарату;

4) тексти, створені пересічними громадянами, а саме: листи та звернення, адресовані політикам, державним діячам тощо;

5) тексти наукової комунікації, присвячені політиці [2, с. 472].

У дослідженнях закордонних лінгвістів поряд із інформаційною функцією виділяють:

1) контролюючу функцію, що передбачає здійснення маніпуляцій свідомістю;

2) інтерпретаційну функцію, що виражається у вигляді створення так званої «мовної реальності» поля політики;

3) функцію соціальної ідентифікації, що передбачає диференціацію та інтеграцію групових агентів політики тощо [6].

Відповідно до класифікації О. І. Шейгал, основною функцією політичного дискурсу є утвердження політичної влади, приватними проявами якої є:

- 1) функція соціального контролю (створення передумов для маніпулювання суспільною свідомістю);
- 2) функція легітимізації влади (пояснення та виправдання рішень щодо розподілу влади та громадських ресурсів);
- 3) функція відтворення влади (зміцнення прихильності до системи);
- 4) функція орієнтації (через формулювання цілей та проблем, формування картини політичної реальності у свідомості соціуму);
- 5) функція соціальної солідарності (інтеграція у межах всього соціуму чи окремих соціальних груп);
- 6) функція соціальної диференціації (відчуження соціальних груп);
- 7) агональна функція (ініціювання та вирішення соціального конфлікту, вираження незгоди та протесту проти дій влади) [4].

До характерних лінгвістичних особливостей політичного дискурсу належать:

- 1) смислова невизначеність, що виникає через те, що часто політики вважають за краще висловлювати свою думку в максимально узагальненому вигляді, уникаючи прямої висловлювань;
- 2) фантомність, що формується через те, що багато політичних знаків не мають реального денотату;
- 3) фідейстичність чи ірраціональність висловлювань, що передбачає опору на сферу підсвідомого у слухачів;
- 4) езотеричність, оскільки часто політичні висловлювання складаються таким чином, щоб бути зрозумілими лише обмеженому колу обраних;
- 5) дистанційність та театральність, оскільки виступ політика передбачає роботу на публіку за рахунок створення відповідного іміджу [4].

Отже, можна зробити висновки, що характерною рисою політичного дискурсу є використання так званих політичних кліше, стилістично забарвлених одиниць, зокрема метафор, з метою посилення впливу мови, а також синтаксичних мовних одиниць, що підсилюють маніпулятивність мовного спілкування філологів-перекладачів. Вибір мовних засобів залежить від жанру, цілей політичного дискурсу, і навіть від інтенцій мовця, ситуації мовної взаємодії та особливостей одержувача повідомлення.

Література:

1. Григорьева О. Н. Стилистика русского языка. М. : НВИ-ТЕЗАУРУС, 2000. С. 105.
2. Дедушкина Т. А. Жанровое пространство политического дискурса. *Studia Linguistica*. Вып. 5, 2011. С. 472-475.
3. Демьяков В. З. Политический дискурс как предмет политологической филологии. Политический дискурс: История и современные исследования. М. : ИНИОН РАН, 2002. № 3. С. 32-43.
4. Карина А. И. Понятие и особенности политического дискурса. URL: <http://www.sibac.info> (дата звернення: 20.10.2021).
5. Тортунова И. А. К вопросу о жанровой классификации политических PR-текстов. *Язык, сознание, коммуникация: сб. статей*. М. : МАКС Пресс, 2006. Вып. 32. С. 78-80.
6. Davidson J. *The Complete Guide to Public Speaking*. N. Y. : John Wiley and Sons, 2003. 324 p.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-180-0-44>

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ПАРАМЕТРИ ТОПОНІМІВ ВЕНЕЦІЯ І ФЛОРЕНЦІЯ У ПОЕТИЧНОМУ ДИСКУРСІ ЛІНИ КОСТЕНКО

Петрова Озель Л. П.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри українознавства і лінгводидактики
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна*

Топонімічний склад мови становить специфічну галузь ономастики, вагому частку лексичного фонду, який номінує, окреслює і стверджує вагомі національно-ментальні, геополітичні, історичні реалії, засвідчує специфіку етногенетичних, народно-визвольних і державотворчих процесів, що становлять ідеологічні й концептуальні підвалини функціонування націй і держав. Поліфункційність топонімічних номінацій спричинила появу ґрунтовних мовознавчих досліджень, здійснених вітчизняними лінгвістами В. Лучиком, С. Вербичем, В. Горпиничем, К. Тищенком, Т. Янком, І. Муромцевим, К. Цілуйком, Л. Масенко, І. Железняк, Г. Лабінською.